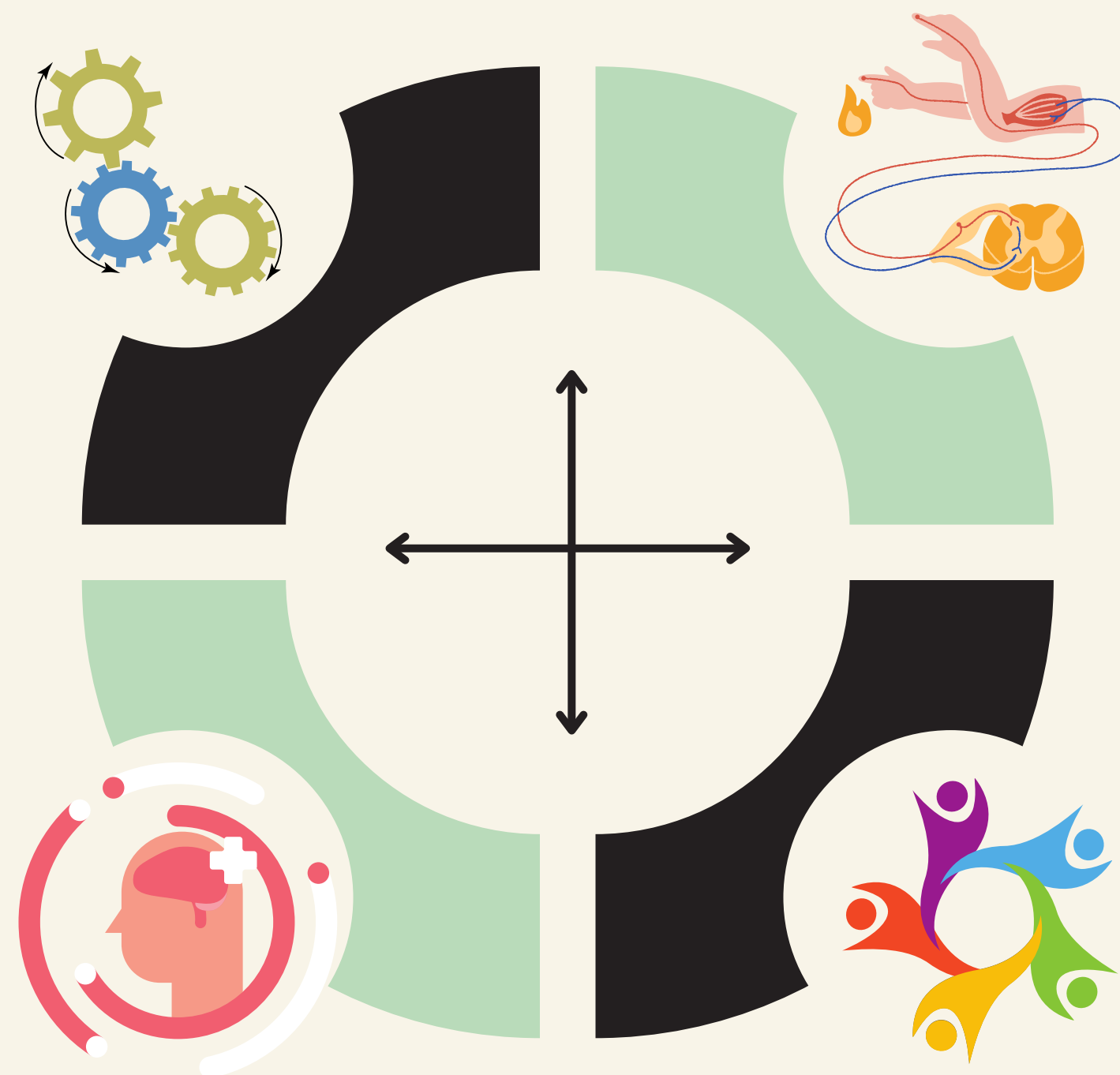

UT2 Aprenentatge de les HAPS en persones en situació de vulnerabilitat

Promoció de l'Autonomia Personal i Social

Què veurem?

**Aprenentatge d'HAPS
en situacions
vulnerables**

Aprenentatge de les
HAPS

- Conjunt de processos d'adquisició de conceptes, coneixements i habilitats

Factors d'incidència

- Intel·ligència i atenció
- Memòria
- Actitud i motivació
- Maduració i experiència

Teories de l'aprenentatge

- Per reforç
- Per observació
- Cognitiu
- Per mediació
- Per descobriment
- Significatiu

Aprenentatge i
vulnerabilitat

2.1. L'aprenentatge de les HAPS

01

Què és?

Les persones aprenem la majoria de les coses **de manera natural, encara que no en siguem conscients.**

L'aprenentatge és el conjunt dels processos mitjançant els quals **s'adquireixen conceptes, coneixements i habilitats**

02

De forma
contínua

Els aprenentatges ens permeten adaptar-nos a l'entorn canviant que es dona en la nostra vida i a les circumstàncies que cada situació ens ofereix.

Les habilitats d'autonomia personal i social (HAPS) són uns d'aquests aprenentatges

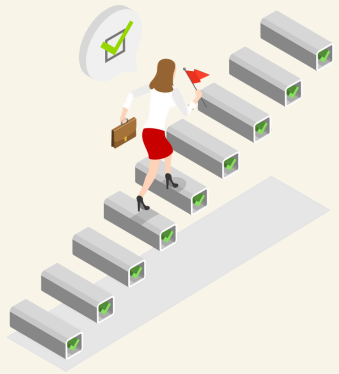
03

Com?
Habilitats,
hàbits i rutines

Aconseguir l'autonomia suposa un procés d'aprenentatge que **parteix de l'execució d'unes habilitats i es consolida quan esdevenen hàbits**

L'habilitat és la capacitat o destresa, quan aquesta es consolida es converteix en **hàbit** i quan un hàbit s'executa repetidament es fa **rutina**

2.1.1 Habilitats, hàbits i rutines

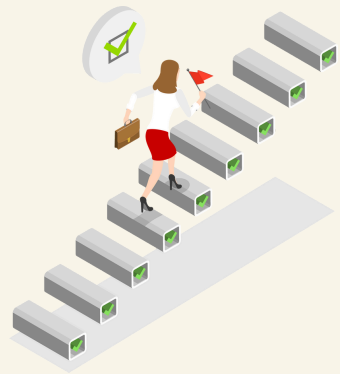
Una habilitat és la capacitat o destresa per dur a terme una activitat.

No obstant això, el domini d'una habilitat no suposa l'exercici de l'autonomia.

Hi ha persones que saben fer una tasca, **però no la duen a terme en els moments en què cal, de manera que no disposen d'autonomia personal.**

Per exemple, una persona que se sap raspallar les dents, però ho fa esporàdicament i no sempre quan o on correspon, no es pot considerar que sigui autònoma en aquesta activitat, **perquè no ha adquirit l'hàbit d'executar-la en el moment que cal.**

2.1.1 Habilitats, hàbits i rutines

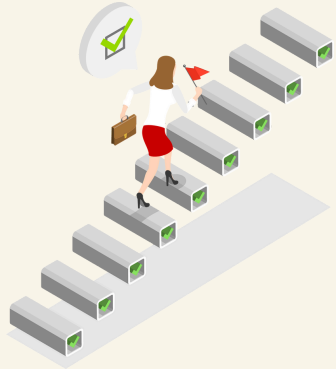
Per això, per avançar cap a l'autonomia, l'habilitat s'ha de transformar en **hàbit: una conducta apresada que s'executa automàticament en el moment oportú i de manera adequada.**

Passar de l'habilitat a l'hàbit requereix un temps i un entrenament.

Així, quan una persona és capaç **d'executar una habilitat, correctament, en el moment i el lloc oportuns de manera automàtica**, podem dir que l'hàbit està adquirit o consolidat.

Quan s'executa repetidament, un hàbit s'interioritza i es converteix en una **rutina**

2.1.1 Habilitats, hàbits i rutines

Una rutina és un ritme d'activitat que es manté estable i que, una vegada après, s'aplica repetidament gairebé de manera inconscient.

Molts dels actes de la nostra vida diària són rutinaris: raspallar-nos les dents abans d'anar-nos-en al llit, posar-nos les sabatilles quan ens llevem, etc.

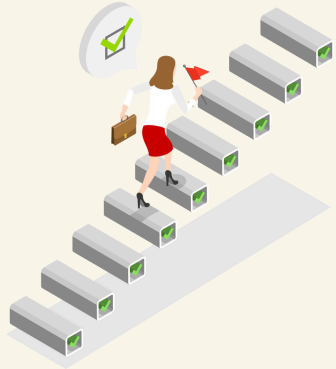
Els duem a terme de forma, **gairebé inconscientment, seguint uns passos concrets en el moment oportú.**

A diferència dels hàbits, les rutines sí que es poden canviar per unes altres o, fins i tot, poden desaparèixer quan ja no es necessiten.

Les rutines s'adquireixen en el context social; no són innates.

Per tant, cal establir-les i aprendre-les perquè esdevinguin seqüències temporals executades sempre de la mateixa manera.

2.1.1 Habilitats, hàbits i rutines

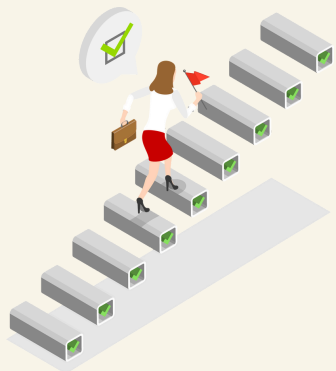

Les rutines són **molt importants en la seqüència d'activitats de persones susceptibles d'intervenció social**, és a dir, persones en situació de vulnerabilitat (amb discapacitat intel·lectual, amb deteriorament cognitiu, molt grans, etc.).

Per què?

- **Proporcionen ordre i claredat.** Permeten a les persones usuàries **preveure i anticipar** el que passarà a continuació, i això els aporta **seguretat i tranquil·litat**, perquè poden controlar el que passa al seu voltant.
- **Afavoreixen l'orientació temporal**, perquè ajuden a **diferenciar els moments del dia**, les fases d'una activitat o l'ordre dels esdeveniment.

2.1.1 Habilitats, hàbits i rutines

Per què?

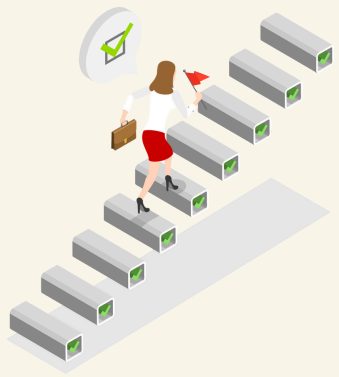
- **Faciliten l'adquisició d'hàbits d'alimentació, higiene i son.** Aquests hàbits, a més de respondre a les seves necessitats bàsiques, **redundaran en més autonomia.**
- Es poden convertir, en alguns casos, **en hàbits de caràcter social** (com, per exemple, mostrar un aspecte endregat, vestir adequadament, asseure's a la taula a menjar...), i això **afavorirà el desenvolupament social i emocional** de la persona que es troba en situació de dependència.

Tots els aprenentatge són iguals?

Quins factors poden marcar les diferències?

2.1.1 Habilitats, hàbits i rutines: fases d'adquisició

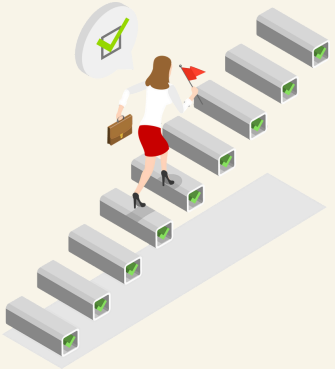
L'aprenentatge de les habilitats d'autonomia personal i social (HAPS) es duu a terme mitjançant un **procés seqüencial** que està organitzat en quatre fases diferents:

1. Preparació. L'etapa inicial consisteix en la preparació psicològica de la persona per adquirir les noves habilitats.

És una condició necessària que **estigui predisposada i motivada per començar** l'aprenentatge.

2. Aprenentatge. En aquesta fase es produeix l'aprenentatge de l'habilitat pròpiament dita, que es concretarà en l'execució de la conducta desitjada.

2.1.1 Habilitats, hàbits i rutines: fases d'adquisició

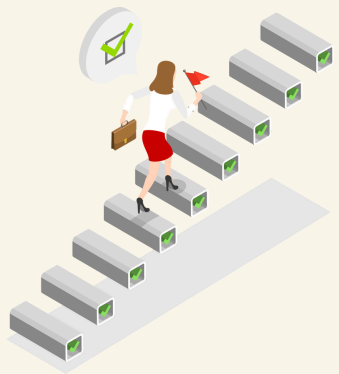

3. Automatització. Suposa la reproducció de la conducta apresada de manera automàtica en el moment en què es requereix. En aquesta fase es pren consciència de les situacions en què cal executar la conducta apresada.

4. Consolidació. Suposa l'afermament de l'aprenentatge i la interiorització com a hàbit, de manera que s'executi rutinàriament en qualsevol situació que requereixi aquest comportament.

Aquestes quatre fases, com veurem més endavant, es prendran com a referència als diferents programes d'entrenament de les HAPS.

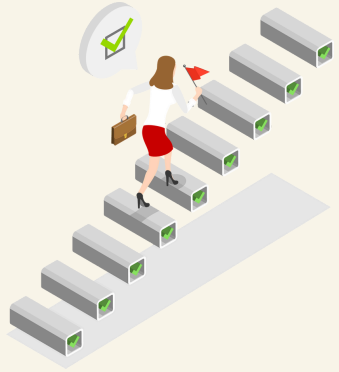
2.1.2 Algunes consideracions

L'aprenentatge de les HAPS (i, en general, qualsevol aprenentatge) **consisteix en processos que, tot i ser naturals, impliquen mecanismes psicològics sofisticats.** Per això no són tan lineals i predictibles com podria semblar. En aquest sentit, hi ha algunes consideracions que cal tenir en compte:

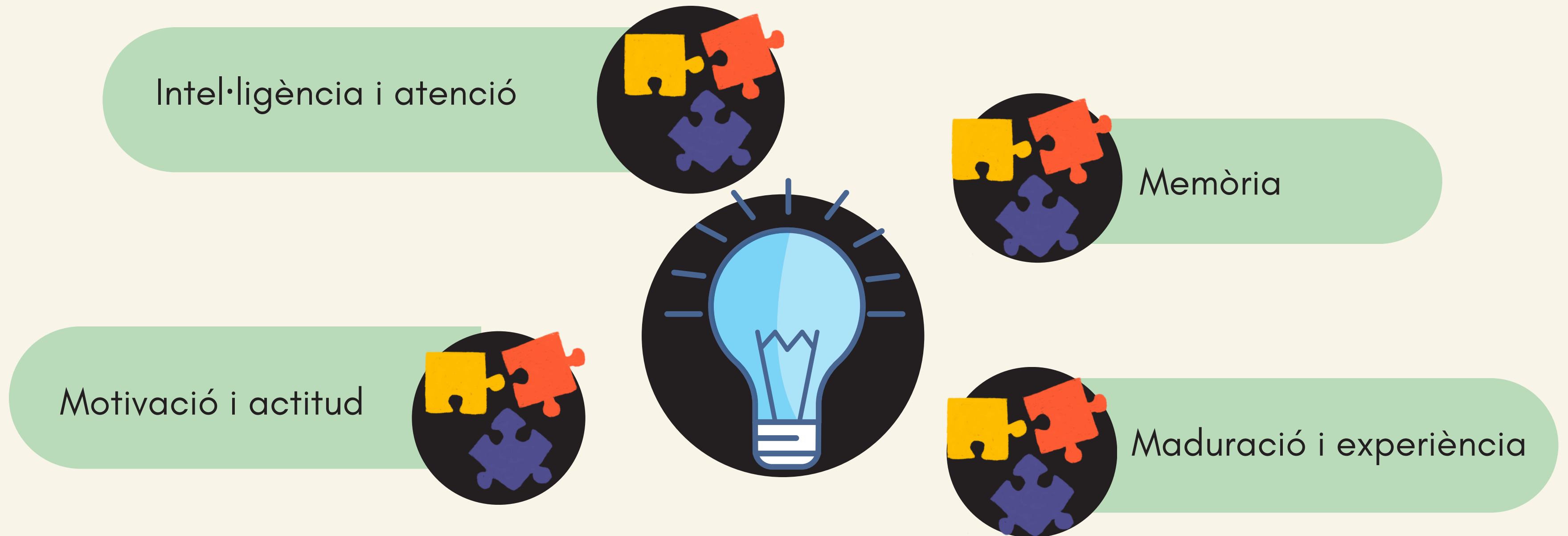
- **Totes les persones tenim la capacitat d'aprendre,** tot i que hi ha diferències en la velocitat i en la qualitat de l'aprenentatge de cadascuna.
- **Encara que sembli que es tracta d'un procés voluntari, no sempre ho és.** De vegades, l'aprenentatge ni tan sols és un procés conscient.
- **L'aprenentatge no només implica coneixements o ho habilitats intel·lectuals,** sinó també formes de comportament noves (conducta), de control de les emocions i de relació social (intel·ligència emocional).

2.1.2 Algunes consideracions

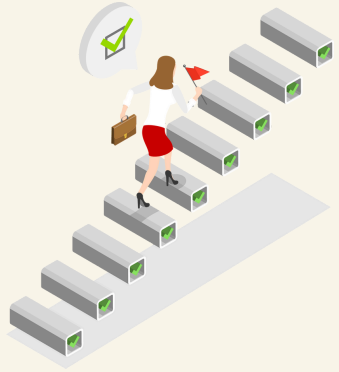
- **No sempre el que s'aprèn és correcte**
- **Tot aprenentatge es pot modificar per un aprenentatge posterior**, però, de vegades, quan s'intenten substituir creences arrelades, apareixen fortes resistències.
- **Només s'aprèn allò per a què l'organisme està capacitat**, i això significa que hi ha una base neurofisiològica que constitueix un element bàsic i previ a tot aprenentatge.
- **En la intervenció socioeducativa** amb persones en situació de risc social, l'adquisició d'habilitats noves (d'autonomia, laborals, comunicatives, etc.) o l'adaptació de les que ja posseeixen, **comporten el desenvolupament de processos d'aprenentatge**

2.2 Factors que incideixen en l'aprenentatge

El fet d'aprendre és comú a tots els éssers humans, **la velocitat a què s'aprèn i el grau que s'assoleix en el procés varien de persona a persona** i en els diferents moments de la vida

2.2.1 La intel·ligència

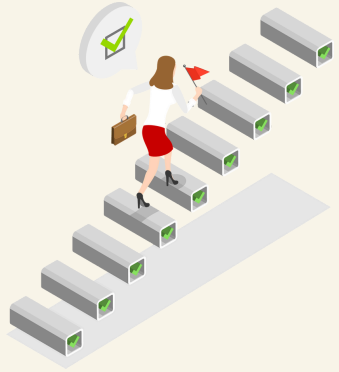
La intel·ligència es pot definir com la capacitat que té una persona per raonar, resoldre problemes, pensar en abstracte, comprendre, desenvolupar un llenguatge, aprendre i crear.

No tothom té desenvolupades aquestes competències en el mateix grau. Per això, **no tothom aplica la mateixa solució a un problema semblant, ni té la mateixa facilitat per comprendre els mateixos conceptes**, ni la mateixa creativitat...

Des de finals del segle XIX, s'han proposat **diferents enfocaments** per comprendre el fenomen de la intel·ligència humana.

De tots, cal remarcar especialment el **quocient intel·lectual i la teoria de les intel·ligències múltiples**

2.2.1 La intel·ligència. El coeficient intel·lectual

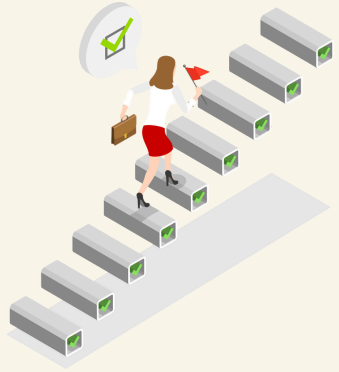
El quocient intel·lectual (QI) o coeficient intel·lectual és un indicador numèric que quantifica i representa el grau de coneixement, comprensió i enteniment d'una persona.

El quocient intel·lectual, concepte introduït l'any 1912 pel psicòleg William Stern, **valora el rendiment d'un individu en una prova o sèrie de proves d'intel·ligència** concretes i en un moment determinat. Aquesta puntuació es pot comparar amb les obtingudes per **individus del mateix grup de referència**.

Aquest valor posa en **relació l'edat mental (EM)**, és a dir, el grau de maduresa intel·lectual considerat normal per a una edat determinada, **i l'edat cronològica (EC)**.

Si apareix un desequilibre entre EM i EC es pot considerar baix o alt i això pot derivar en determinats diagnòstics

2.2.1 La intel·ligència. El coeficient intel·lectual

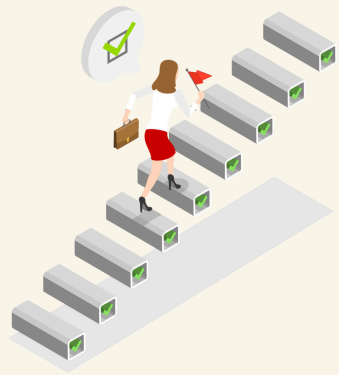
Actualment, per determinar el quocient intel·lectual **s'empren proves psicomètriques estandarditzades** que avaluen diferents paràmetres, com ara la comprensió verbal, el raonament perceptiu, la memòria de treball, la velocitat de processament i l'habilitat intel·lectual general

Els tests d'intel·ligència proporcionen **informació sobre el rendiment d'una persona comparat amb el d'altres individus de la mateixa edat**, però no orienten cap a la intervenció. A més, **el rendiment en una prova està fortament influït per factors emocionals i ambientals**, de manera que el QI pot variar en diferents mesuraments a una mateixa persona.

Per aquestes raons, **cal evitar «etiquetar»** una persona tenint en compte exclusivament el quocient intel·lectual que té, ja que podria portar-nos a error.

[Els considereu una eina fiable?](#)

2.2.1 La intel·ligència. Intel·ligències múltiples

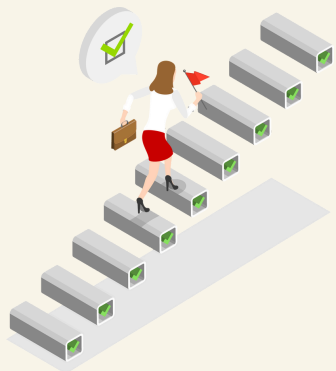

Tradicionalment la intel·ligència s'ha considerat l'element decisiu en el procés d'adquisició d'aprenentatges. Tanmateix, des de ja fa molts anys, aquesta consideració, molt reduccionista, s'ha vist superada per plantejaments nous.

Entre aquests plantejaments, cal destacar la teoria de les intel·ligències múltiples, proposada per **Howard Gardner l'any 1983**.

Segons aquest model, les persones disposem, en diversos graus, de **vuit intel·ligències diferents**.

2.2.1 La intel·ligència: Intel·ligències Múltiples

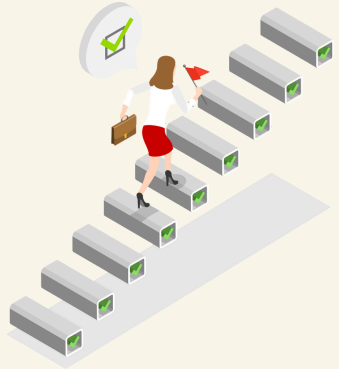

Intel·ligència lingüística. Es vincula a certes capacitats que estan relacionades amb la lectura, l'escriptura, la parla o l'escolta, com, per exemple, la comprensió, la construcció de frases, l'habilitat a l'hora de parlar, etc.

Intel·ligència logicomatemàtica. Està relacionada amb el càlcul, el raonament, la resolució de problemes lògics i matemàtics, etc.

Intel·ligència espacial. Està vinculada a la visualització mental i tridimensional d'idees, volums, imatges i espais.

2.2.1 La intel·ligència: Intel·ligències Múltiples

Intel·ligència musical. S'associa a elements com ara el ritme, l'entonació que faciliten activitats com **la música, la dansa, la composició**, tocar instruments, etc.

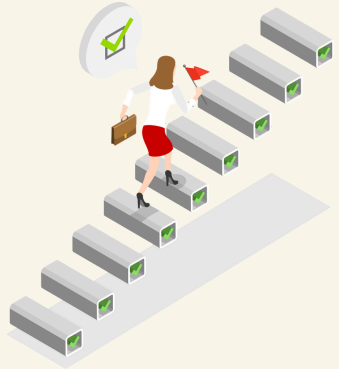
Intel·ligència cinesicocorporal. Està relacionada amb la **utilització del cos** per expressar-se (dansa), però també per fer activitats de precisió, de coordinació, de força

Intel·ligència intrapersonal. Es relaciona amb els aspectes interns de la persona i permet reconèixer-se un mateix (**autoconeixement**) i controlar el pensament, les emocions i el comportament.

Intel·ligència interpersonal. Està relacionada amb les **habilitats socials**. Capacitat per reconèixer la resta de persones, per ajudar, identificar i resoldre problemes, per establir relacions personals, etc.

Tal com podem deduir, és una intel·ligència clau en persones que treballin en l'àmbit de la intervenció social.

2.2.1 La intel·ligència: Intel·ligències Múltiples

Intel·ligència naturalista. Està associada a l'**observació, identificació i classificació** d'espècies reconeixent semblances i diferències.

Tot i que està principalment orientada a l'àmbit de la natura, es pot aplicar a d'altres de relacionats amb la investigació.

Aquestes intel·ligències són **resents en diferents proporcions en cada persona, i aquesta combinació és decisiva en cadascuna per afrontar els aprenentatges.**

Aquesta potencialitat es desenvolupa o es fomenta mitjançant l'educació, l'experiència, el medi ambient, el context social, etc

2.2.2 L'atenció

L'atenció és la **capacitat de focalitzar la percepció en un element**. Si ens centrem en la voluntarietat de l'atenció, es diferencia entre:

Atenció involuntària, que posem sense adonar-nos-en.

Atenció voluntària, que fixem de **manera intencionada d'acord amb els nostres interessos**, necessitats o motivacions. Aquesta atenció està **relacionada amb la concentració**, que és la capacitat de mantenir l'atenció de manera continuada i conscient.

Els processos d'aprenentatge, pel fet de ser processos actius, **requereixen atenció voluntària**.

És evident que, com més alt **sigui el nivell de concentració, més ràpidament** i de manera més eficaç s'adquirirà qualsevol aprenentatge

2.2.2 L'atenció

Segons el **focus d'interès en què se centra l'atenció**, establim la classificació següent:

Atenció selectiva o focalitzada. És la capacitat de **seleccionar un estímul** i centrar-hi l'atenció de manera exclusiva, ignorant la resta.

Atenció dividida. És la capacitat de diversificar l'atenció i **atendre diferents estímuls o tasques al mateix temps**. Per exemple, podem escoltar una explicació, mirar a la pissarra i prendre apunts alhora, i això significa que estem parant atenció a totes aquestes tasques.

En l'atenció hi influeixen **alguns factors que és important** tenir en compte, ja que condicionen els processos d'aprenentatge:

- **L'estat general de la persona:** estat d'ànim, malaltia, cansament, fatiga mental...
- **L'interès i afectivitat:** solem parar més atenció a elements que ens interessen

2.2.2 L'atenció

***Elements per afavorir l'atenció**

Establir rutines per a les activitats quotidianes (sobretot en persones grans i amb dèficit d'atenció), perquè els hàbits requereixen menys esforç d'atenció, igual que la seqüenciació de les activitats en lloc de la simultaneïtat.

Triar el lloc adient per dur terme aquelles activitats que requereixen concentració. Així s'evitarà la distracció.

Dormir prou hores: el descans és necessari per mantenir l'atenció durant tot el dia. Però compte amb dormir massa hores.

Procurar unes condicions de relaxació.

2.2.3 La memòria

La memòria és la **capacitat d'emmagatzemar informació i recuperar-la voluntàriament**. Tres nivells de memòria:

- **Memòria sensorial.** És molt breu, amb prou feines alguns mil·lisegons. **Si la informació captada pels sentits és rellevant, passa a la memòria a curt termini; si no, es rebutja.** Per exemple, els sons i les olors que captem pel carrer.
- **Memòria a curt termini, operativa o de treball.** També és breu (no més de 40 segons), prou perquè **el cervell identifiqui la informació com a important i la faci servir**, per exemple, per fer una tasca o per resoldre un problema en aquell mateix moment.
- **Memòria a llarg termini o diferida.** La informació es pot **emmagatzemar des d'unes hores fins a anys o tota una vida**

2.2.3 La memòria

Tot aquest procés es produeix en una seqüència de tres fases:

1. Codificació o registre. Els elements **percebuts es transformen en informació que pugui ser emprada, emmagatzemada i recuperada** pel cervell: imatges, sons, sensacions, etc.

2. Emmagatzematge. Segons el tipus d'informació es desa per fer-la servir d'una manera immediata o bé a llarg termini.

3. Recuperació o record. Les informacions o **dades emmagatzemades en el passat es recuperen per tal d'utilitzar-les en el present. Com més Com més vegades es recupera una informació determinada i s'hi treballa, millor es consolida.**

En l'aprenentatge de les HAPS, **la memòria compleix un paper fonamental.** La persona ha d'adquirir i assimilar els coneixements.

2.2.3 La memòria

Però i l'oblit... per què oblidem?

La memoria y el olvido: ¿por qué olvidamos?

2.2.4 L'actitud i la motivació

Podem dir que **una actitud favorable és a la base de la motivació i que la motivació és determinant en l'execució** d'una conducta

- **L'actitud és la predisposició** a respondre d'una manera determinada davant d'una situació.

L'actitud no es pot caracteritzar com una reacció de curta durada, sinó **com una tendència, és a dir, com un estat mental més o menys estable** que és difícil de modificar.

Cal diferenciar entre **actituds positives o proactives, que afavoreixen una conducta, i negatives, que la dificulten**. Si una persona manté una actitud negativa per participar en activitats grupals, serà més difícil que s'impliqui en una activitat d'aquest tipus. En aquestes situacions, el primer pas de la intervenció s'orientarà a modificar l'actitud de la persona per aconseguir una predisposició més bona.

2.2.4 L'actitud i la motivació

- **Motivació** el conjunt dels **factors capaços de provocar, mantenir i dirigir la conducta cap a un objectiu.**

Es tracta d'una **combinació de processos interns** (intel·lectuals, fisiològics i psicològics) **i de variables externes** (com ara els estímuls ambientals, els premis, els afalacs, la consecució de les fites, etc.), **que orienta l'actuació cap a un comportament determinat.**

Podem distingir entre:

Motivacions primàries. Són **fisiològiques i innates**, independents de l'aprenentatge. Es refereixen a les **necessitats bàsiques**, com ara la set, la gana, el son, etc.

Motivacions secundàries. Estan sotmeses al **procés d'aprenentatge**. Per exemple, **accedir a un lloc de treball** que reporta prestigi, **tenir un vehicle determinat**, etc

2.2.4 L'actitud i la motivació

La motivació **és fonamental en qualsevol procés d'ensenyament-aprenentatge**. Per tant, en qualsevol aprenentatge hem de partir d'una exigència de motivació prèvia.

En **persones en situació de dependència**, aquesta condició esdevé un factor **imprescindible**, perquè serà molt difícil que adquireixin habilitats noves o modifiquin els comportaments si no tenen cap interès o motivació que els impulsi a fer-ho.

La motivació d'una persona cap a un aprenentatge concret augmentarà en la mesura que:

- Els continguts li siguin significatius i útils.
- Les probabilitats d'assolir les metes d'aprenentatge siguin altes.
- Se senti capacitada per aconseguir-les.
- Reconeixi que l'èxit o el fracàs depenen del seu esforç.
- L'aprenentatge elimini l'avorriment i l'ansietat.

2.2.5 La maduració

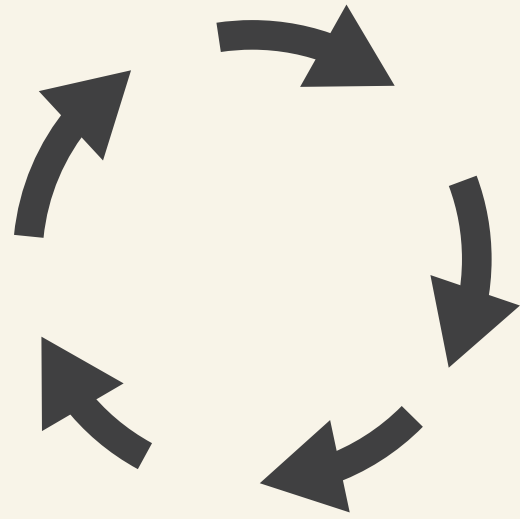
GETTING READY

Entenem per **maduració** tots els **canvis biològics** que es donen en l'ésser humà i que li permetran adquirir capacitats noves.

La maduració és una condició necessària perquè es doni l'aprenentatge. Per exemple, un infant que no hagi arribat a la **maduració suficient** per a la locomoció (força a les cames, coordinació nerviosa, etc.), no podrà aconseguir-la, simplement perquè el seu cos encara no està preparat.

És evident que qualsevol aprenentatge s'haurà de construir sobre una base biològica que el faci possible. I **només quan s'hagi assolit la maduració es podrà avançar en la consecució d'aprenenta**

2.2.6 L'experiència

L'experiència inclou tots els **coneixements i habilitats adquirits** al llarg de la pràctica continuada

Aprenem des del moment que naixem i, de fet, el **desenvolupament de les nostres possibilitats depèn en gran manera de les experiències que hàgim acumulat**. Per tant, podem dir que l'aprenentatge **es construeix sobre el que ja sabem**, i és lògic pensar que l'edat i l'experiència tenen un cert pes en l'adquisició d'aprenentatges nous.

Sembla comprovat que les persones adultes disposen d'una gran quantitat **d'informació que han adquirit per mitjà de l'experiència**. Sens dubte, això **facilitarà que aprenguin conceptes nous, però també pot dificultar-ho si els anteriors eren erronis o estaven mal apresos**.

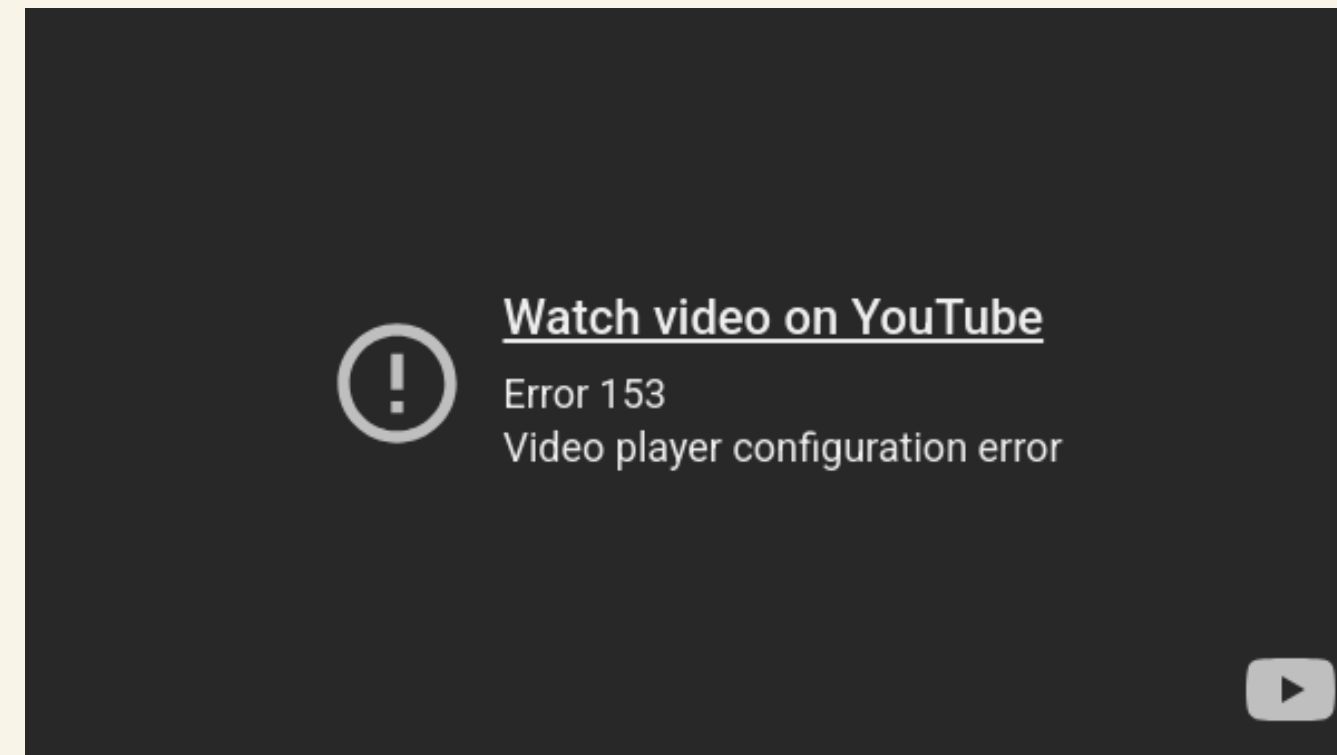
3. Teories de l'aprenentatge

Diferents **corrents psicològics** s'han interessat per l'**aprenentatge** i han formulat hipòtesis sobre com es produeix aquest procés.

Tot seguit, exposem les **aportacions més interessants** que, a més, ens seran útils per entendre les diferents estratègies educatives que haurem de posar en pràctica en la nostra feina com a tècnics o tècniques superiors en integració social.

- Reforç
- Observació
- Cognitiu
- Mediació
- Significatiu

3.1. Aprenentatge per reforç

El corrent psicològic del conductisme, a què va pertànyer B.F. Skinner (1904–1990), postula que **aprenem segons les conseqüències que es deriven d'uns comportaments determinats.**

L'aprenentatge per **reforç** es produeix com a **conseqüència de la resposta, agradable o desagradable**, que ve darrere d'una conducta determinada.

Així, **si després d'una conducta ve una conseqüència agradable, tendirem a repetir-la**, mentre que si en té una de desagradable, tendirem a evitar-la. La generalització d'aquests mecanismes de conducta-resposta serà la que produirà l'aprenentatge.

3.1. Aprenentatge per reforç

*El **càstig cada vegada s'empra menys** com a estratègia educativa, pels efectes contraproductius i la baixa eficàcia.

La generalització a gran escala del procés conducta-conseqüències implica que es tendirà a **repetir les conductes que tenen una conseqüència agradable** (reforçades) i a reduir les que en tenen d'avversives (castigades).

Cada vegada s'obta més reforç positiu i reforç negatiu:

Reforç positiu: promoure la repetició d'una acció premiant-la amb una recompensa (material o no). Per exemple una jogueta o un somriure

Reforç negatiu: promoure la repetició d'una acció eliminant un element desagradable d'aquesta. Per exemple si rentes els plats després de dinar no posaràs la taula demà

3.1. Aprenentatge per reforç

Un experiment clàssic és el gos de Pavlov

Quan **l'estímul condicionat provoca una resposta condicionada, s'ha produït l'aprenentatge.**

És fàcil trobar **exemples de com estem condicionats habitualment.**

Per exemple, una **colònia o una cançó ens poden recordar una persona** i tot el que vam viure amb ella, perquè s'ha produït una associació.

3.2. Aprenentatge per observació

Albert Bandura (1925–2021) considera que l'explicació de l'aprenentatge a partir de les propostes del conductisme és insuficient i hi **inclou un element nou: l'aprenentatge per observació.**

L'aprenentatge per observació **és la reproducció conscient i intencionada d'una conducta** que s'ha vist executar prèviament a altres persones (models). L'aprenentatge, per tant, es produeix per imitació.

Bandura considera que **la majoria de les conductes, especialment en l'etapa infantil, es donen com a conseqüència de l'aprenentatge produït per mitjà de l'observació i la imitació** d'altres persones significatives que es prenen com a models.

Aquestes conductes **s'incorporen al repertori propi i es mantenen gràcies als reforços** que exerceixen aquests models.

3.2. Aprenentatge per observació

Perquè es produeixi l'aprenentatge per observació, calen els tres elements següents:

- **Atenció**, per poder observar i captar els components importants de l'acció del model, diferenciant-los d'altres aspectes.
- **Retenció**, per memoritzar la informació captada i integrar-la al repertori propi.
- **Motivació**, per reproduir la conducta del model.

Aquest tipus d'aprenentatge es pot observar fàcilment, per exemple, en els joves, que actuen, es vesteixen i es comporten com els seus models publicitaris, esportistes o cantants preferits.

*La importància dels models

No només són models, també tradicions o comportaments arrelats i no qüestionants

3.3. Aprenentatge cognitiu

Segons Piaget, **l'aprenentatge és un procés eminentment cognitiu supeditat al desenvolupament i a les estructures mentals** que cada infant hagi assolit.

Per comprendre l'aprenentatge des de l'òptica piagetiana haurem de **conèixer els estats de desenvolupament i els processos d'adaptació**. L'aprenentatge en la infantesa, entès com **un procés de canvi que es va construint**, s'organitza en quatre estadis de desenvolupament que es van succeint l'un darrere l'altre.

A cada estadi hi corresponen unes estructures mentals que fan possibles uns aprenentatges determinats:

3.3. Aprenentatge cognitiu

Estadi I. Intel·ligència sensoriomotora (0-2 anys). El coneixement es **desenvolupa** per mitjà del moviment, de les percepcions i de les accions sobre l'entorn: manipular els objectes, tocar-los, xuclar-los, etc.

Estadi II. Intel·ligència preoperatòria o intuïtiva (2-7 anys). S'evoluciona a una forma més àmplia de coneixement en què **s'adquireix la funció simbòlica (la capacitat d'evocar situacions o objectes absents)**, mitjançant el joc simbòlic o el dibuix, i que **es consolida amb el llenguatge**.

En aquest període, **el pensament és eminentment egocèntric**

3.3. Aprenentatge cognitiu

Estadi III. Intel·ligència operatòria concreta (7-12 anys). Acaba l'egocentrisme que identificava l'etapa anterior. Això possibilita un **pensament més objectiu i un raonament més lògic.**

Estadi IV. Intel·ligència operatòria formal (12 a 16 anys). S'arriba al **pensament abstracte i al raonament teòric.** Això permet efectuar operacions formals hipotètiques i deductives i operar **no només sobre les coses reals, sinó també sobre les possibles**

3.3. Aprenentatge cognitiu

Processos d'adaptació

L'assimilació és l'obtenció d'**informació nova del medi extern i la incorporació** a l'estructura mental de la persona.

L'acomodació es refereix a **la reorganització dels elements de l'estructura, el medi intern**, una vegada que s'ha produït una assimilació.

D'aquesta manera, l'adaptació o aprenentatge es presenta **com un equilibri entre el medi extern** (obtenció dels elements externs gràcies a l'assimilació) i **el medi intern** (manera com es produeix l'acomodació davant els canvis provocats per l'assimilació).

3.4. Aprenentatge per mediació

El psicòleg bielorús **Lev Vigotski** (1896–1934) va fer una aportació important amb la incorporació d'una persona que actua com a mediatadora de l'aprenentatge.

Incideix en l'ajuda que proporciona una altra persona, en el moment oportú, perquè l'aprenentatge sigui eficaç

L'aprenentatge per mediació està relacionat amb les tècniques d'**emmotllament i encadenament**, que estudiarem posteriorment.

Aquesta teoria parteix de dividir el procés d'aprenentatge en una seqüència de tres nivells o zones de desenvolupament: **real, potencial i proper**.

3.4. Aprenentatge per mediació

Vigotsky parla de 3 zones d'aprenentatge:

La zona de **desenvolupament real** es refereix a la situació de partida de la persona **abans d'iniciar l'aprenentatge**. Inclou les habilitats i tot el que és capaç de fer sola sense ajuda.

*- Una persona vol tornar a aprendre a caminar - en quin punt es troba?

La zona de **desenvolupament potencial** es refereix al que **la persona serà capaç de fer partint de les seves capacitats** i sempre amb l'ajuda d'una altra persona que exercirà de medidora.

*- pot començar a moure's però necessita suport -

La zona de **desenvolupament proper** és la distància entre les dues anteriors, és a dir, entre el que la persona sap fer de manera efectiva i el que és capaç d'aprendre amb ajuda. És la **intervenció pròpiament dita**.

*- la mediació facilita l'aprenentatge (com posar els peus, sincronitzar el moviment, supervisar) -

3.4. Aprenentatge per mediació

*La persona mediadora ha d'actuar a la zona de desenvolupament proper perquè el procés sigui més efectiu.

La importància d'aquest esquema es troba en el fet que **estableix d'una manera molt precisa en quin punt s'ha d'actuar en el procés educatiu per tal de poder obtenir un aprenentatge**. La zona de desenvolupament proper, ja que és aquí on aquest procés d'intervenció serà més efectiu i on es podrà actuar com a motor d'aprenentatge.

3.5. Aprenentatge significatiu

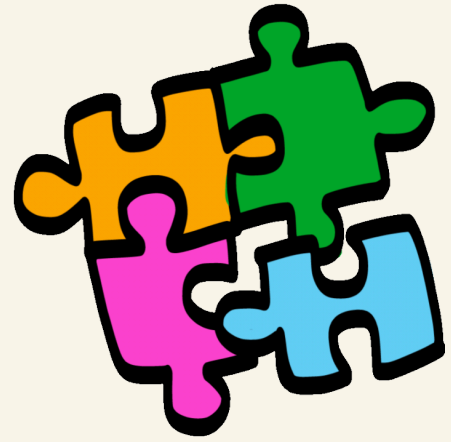
És un corrent encapçalat per Ausubel que proposa un aprenentatge que es fonamenta en la incorporació a l'estructura cognitiva de la persona de continguts nous que tenen relació amb els que ja té.

Facilita que els continguts romanguin més temps a la memòria i que sigui més fàcil recuperar-los. Hi ha dues condicions necessàries:

Que els **continguts nous siguin potencialment significatius, clars i ordenats** per poder relacionar-los amb les idees que ja es tenen.

Que la persona **vulgui aprendre, perquè haurà de fer un esforç deliberat** per tal de relacionar la informació nova amb els coneixements que ja té adquirits.

La tasca del professional consistirà a programar les activitats d'aprenentatge que permetin **connectar activament els coneixements que es volen transmetre amb l'estructura cognitiva de la persona**. És especialment útil per a persones amb dificultat d'aprenentatge ja que promou una **adquisició de continguts molt eficaç**.

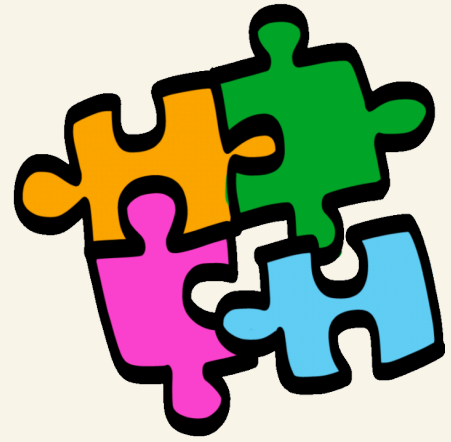
4. Aprenentatge i vulnerabilitat

*Si parlem de persones en situació de vulnerabilitat social, hem d'introduir el concepte de **potencial d'aprenentatge**:

És la capacitat que cada persona té per modificar-se a si mateixa i afrontar favorablement diverses situacions

Per plantejar expectatives raonables, cal esbrinar quin **és el potencial d'aprenentatge** de la persona que atenem. Es pot desenvolupar amb el suport d'altres persones que facin de **mediadors** i treballant la **motivació**, perquè, si no n'hi ha, serà pràcticament impossible emprendre l'adquisició d'habilitats noves.

Malgrat que **la valoració és sempre individual**, hi sol haver una certa uniformitat en les limitacions o dificultats **d'aprenentatge en cada col·lectiu**.

4. Aprenentatge i vulnerabilitat

Quan diem l'**aprenentatge en cada col·lectiu**, a partir d'ara ens centrarem en aquests 4 grans blocs que dividiran el mòdul en funció de les característiques i particularitats:

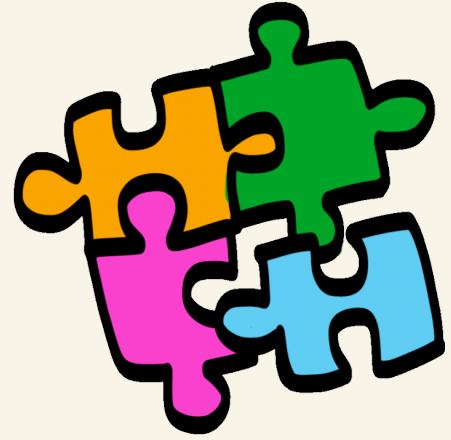
- Activitats Bàsiques de la vida diària
- POIM
- Habilitats Socials
- Funcions Cognitives

Ens aproximarem a aquests 4 components a partir de diferents característiques

Contextos vulnerables

Alteracions: Autisme

4. Aprenentatge i vulnerabilitat

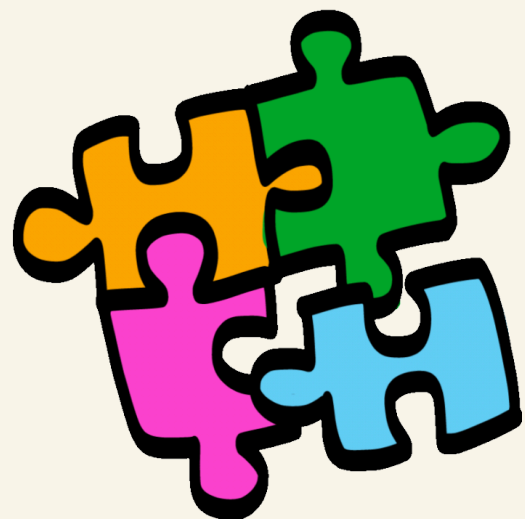
La classe es divideix en 4 grups.

Cada grup és l'encarregat de **treballar amb un col·lectiu**. Heu d'agafar la informació que teniu a continuació del vostre col·lectiu i a partir d'ella (podeu cercar-ne més a internet).

Heu d'elaborar un **collage explicatiu** que serveixi com a document de bones pràctiques, informatiu, ha contenir algunes característiques del vostre col·lectiu (dificultats, estratègies, consells).

Les paraules clau també han d'estar **també en anglés**

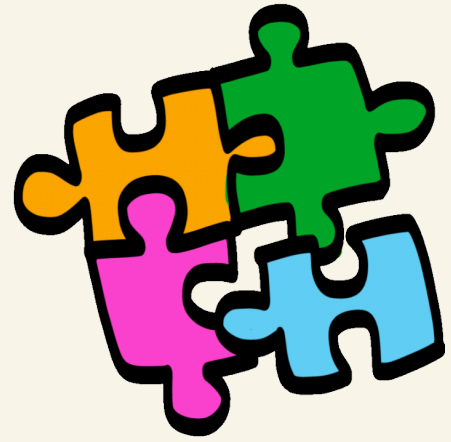
Després aquest cartell el compartireu amb la resta del grup

4.1 Aprenentatge i vulnerabilitat: alteracions físiques o sensorials

Dificultats d'aprenentatge:

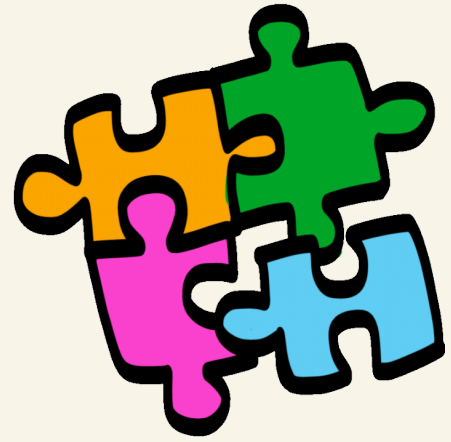
- **Derivades de la falta d'experiències**, tant pel que fa a nombre com a qualitat (absència de percepció, dificultats en l'exploració de l'entorn, en les relacions socials, etc.), especialment si la persona ha nascut amb la discapacitat o si s'ha produït en edats primerenques.
- **Derivades de les limitacions de la mateixa discapacitat per interaccionar amb l'entorn**: accessibilitat (d'accés, arquitectònica, etc.), comunicació, relació social, integració educativa i professional, etc.
- **Derivades de la sobreprotecció** familiar, que no afavoreix la seva adaptació al medi ni la iniciativa pròpia per prendre decisions, de manera que es realimenti la dependència

4.1 Aprenentatge i vulnerabilitat: alteracions físiques o sensorials

Estratègies educatives (adequades al potencial d'aprenentatge)

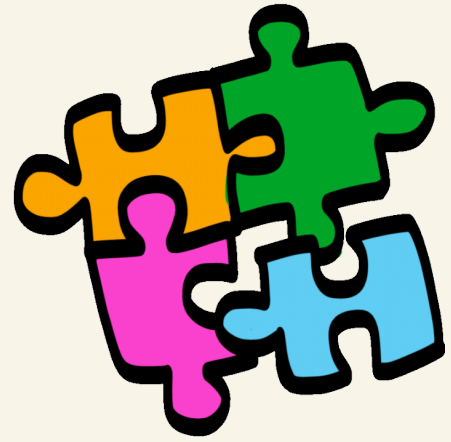
- Marcar **objectius funcionals** i relacionats amb la vida diària de la persona perquè els aprenentatges que es plantegin siguin significatius i interessants.
- Triar **habilitats realitzables i aplicables en diferents contextos**, per així garantir-ne la generalització a diferents situacions.
- **Seqüenciar l'adquisició d'habilitats en passos petits**, d'acord amb el nivell d'autonomia de la persona usuària.
- **Respectar els temps de latència de resposta**, sobretot si les persones són usuàries de sistemes alternatius de comunicació.

4.2 Aprenentatge i vulnerabilitat: alteracions intel·lectuals

Dificultats d'aprenentatge

- **Lentitud, en el ritme d'aprenentatge** i en la resposta a les ordres.
- **L'atenció no es manté per un temps perllongat** i ràpidament apareix la fatiga, cosa que dificulta la concentració.
- **Un interès escàs per les tasques** i poca curiositat per conèixer i explorar el que l'envolta i l'entorn proper.
- **Dificultats per aprendre** i executar les activitats per si mateixa.
- **Dificultats per recordar** el que s'ha fet.

4.2 Aprenentatge i vulnerabilitat: alteracions intel·lectuals

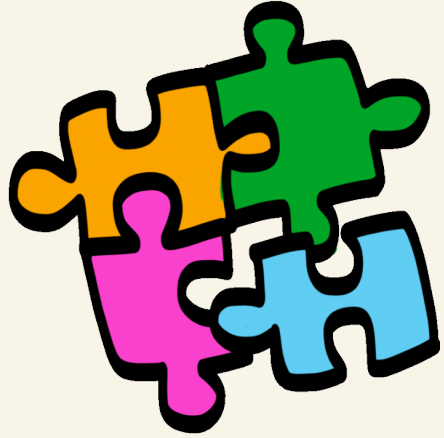
Quan la tasca requereix esforç o l'aprenentatge presenta més dificultat, la persona pot exhibir una resposta desadaptada, que pot ser de dos tipus:

- **Apatia o passivitat excessiva.** Fa la sensació que no està motivada per continuar aprenent o fins i tot que és incapaç de fer tasques que ja coneix.
- **Agressivitat.** Pot protestar, tirar coses, tractar d'escapar-se, etc.

Estratègies educatives

- **Promoure la feina reiterativa i manipulativa**, perquè ho solen preferir i obtenen resultats millors.
- **Donar explicacions clares, simples i curtes**, i assegurar-se que la persona ha entès què ha de fer.

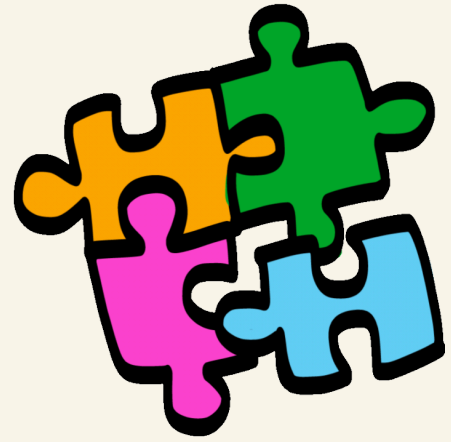
4.3 Aprenentatge i vulnerabilitat: malaltia mental

Per la diversitat de trastorns mentals, no és possible especificar estratègies generals d'aprenentatge. Les indicacions exposades a continuació s'han de prendre amb cautela i cal adaptar-les al subjecte, les seves circumstàncies i el diagnòstic

Estratègies educatives

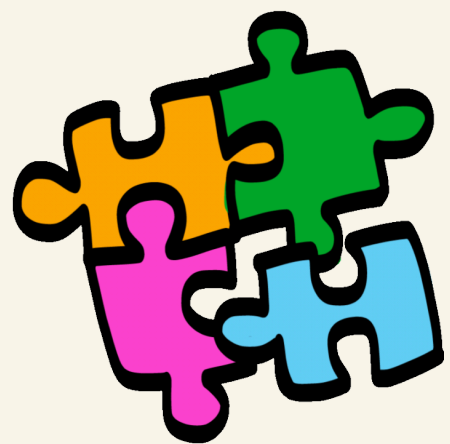
- **Potenciar ambients estructurats** que afavoreixin la interpretació de les situacions.
- Adequar l'espai per augmentar la **seguretat i la protecció** de l'entorn en què la persona es mourà.
- **Fomentar un entorn agradable sense estímuls que distreguin** i puguin desequilibrar l'atenció i l'estat emocional de la persona.

4.3 Aprenentatge i vulnerabilitat: malaltia mental

Estratègies educatives

- **Emprar senyalitzacions i marcadors per facilitar la comprensió d'horaris, activitats, persones** i moments de canvis en la seva rutina, cosa que afavorirà el seu control sobre l'entorn.
- **Proposar activitats diverses i ajustades** als seus interessos, competències i motivacions aprofitant i fomentant les seves habilitats, gustos i preferències.
- **Plantejar objectius assolibles.** Si una persona usuària s'enfronta a metes inabordables per a ella, la situació li pot generar estrès i pot reduir-ne la motivació.
- **Proporcionar reforç a les seves actuacions,** fent-li saber quan està fent bé les coses.

4.4 Aprenentatge i vulnerabilitat: situació de risc

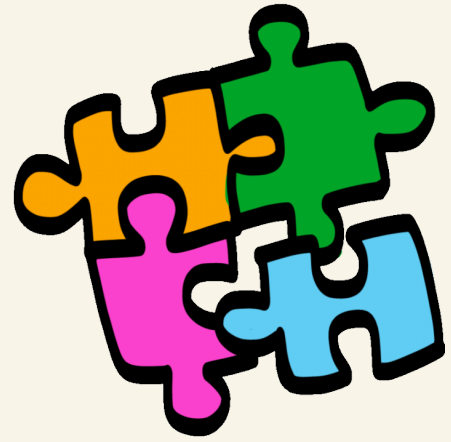
Hi ha col·lectius molt heterogenis però que comparteixen el fet de trobar-se de manera conjuntural, encara que en alguns casos cronificada, en **una situació d'alta vulnerabilitat**.

Com que cada col·lectiu respon a una casuística diferent, ens limitarem a assenyalar-ne alguns aspectes molt generals

Dificultats d'aprenentatge

- **Falta de motivació**, tant per la seva situació particular de vulnerabilitat com per la dificultat per projectar expectatives d'èxit.
- **Limitacions personals:**
 - Pocs recursos de suport personal** per un context físic, social i econòmic desfavorable. Pot ser que mai no hagin disposat d'aquests recursos o que els hagin anat perdent gradualment.

4.4 Aprenentatge i vulnerabilitat: situació de risc

- Limitacions personals:

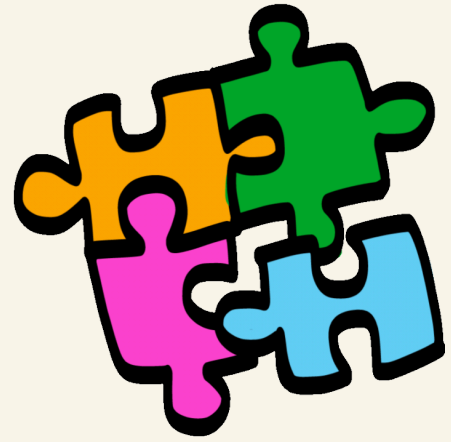
-**Falta d'oportunitats socials de qualitat**, a causa de la mala percepció que la societat té d'aquestes persones.

-**Falta d'interaccions en entorns normalitzats**. De vegades, la situació s'agreuja per les dificultats amb l'idioma i altres barreres comunicatives.

-**En molts casos, baixa formació i manca d'hàbits bàsics** de sociabilitat, d'horaris, d'activitats de la vida diària, etc.

- **Algunes vegades, deteriorament físic provocat per la situació de vulnerabilitat i afectació emocional o psicològica**

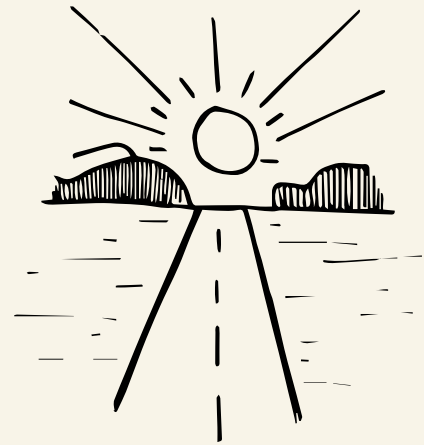
4.4 Aprenentatge i vulnerabilitat: situació de risc

Estratègies educatives: estaran vinculades a les limitacions que cada persona o col·lectiu presenti i s'hauran de dirigir tant al context com a la persona:

- **Procurar la implicació de la persona i la seva motivació** per participar en un procés d'intervenció.
- **Treballar l'autoestima.** Aquest aspecte és essencial com a punt clau per millorar les expectatives i valorar les capacitats pròpies.
- **Plantejar objectius d'aprenentatge que siguin assequibles i progressius,** que es puguin assolir en diferents trams i que produeixin satisfacció, perquè la persona sigui conscient del seu aprenentatge.

D'on venim i on anam?

Tots els programes són iguals?

No, els programes són concrets i donen resposta a les característiques concretes de cada realitat. Tot i això s'organitzen en 4 grans blocs (3a Avaluació)

Però i si el que hem après no és suficient, cal canviar-ho, és perjudicial, està malament...

Hem d'aprendre a emprar les Tècniques de Modificació de Conducta

Influïdes per les pautes d'aprenentatge, organitzades, pensades i planificades en forma de **programa** (2a i 3a Ava)

Com els hem après?

Procés d'aprenentatge, teories, models i característiques dels col·lectius

Procés d'aprenentatge individual i social, diferents plantejaments teòrics, pautes bàsiques (1a i 2a Ava)

Conceptes claus i bàsics de les HAPS

Els hem debatut, els hem treballat i els hem aplicat (1a Ava)

